

MIHAI BĂDESCU

TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

Tratat

**Editura
Hamangiu**

CUPRINS

INTRODUCERE. SISTEMUL ȘTIINȚELOR JURIDICE. LOCUL

TEORIEI GENERALE A DREPTULUI ÎN SISTEMUL ȘTIINȚEI DREPTULUI _____ 1

1. Despre știință, în general	1
2. Sistemul științelor juridice	2
2.1. Științele juridice istorice	3
2.2. Științele juridice de ramură	3
2.3. Științele ajutătoare (auxiliare, participative)	4
2.4. Interacțiunea dintre științele juridice și alte științe socio-umane	6
3. Teoria generală a dreptului – istoric, caracteristici, disciplină de învățământ	9
4. Relația dintre Teoria generală a dreptului și Filosofia dreptului	13
5. Congresul Mondial I.V.R. (<i>International Vereinigung für Rechts-und Sozialphilosophie</i>)	20

TITLUL I. CONCEPTUL DREPTULUI _____ 29

CAPITOLUL I. NOȚIUNEA DREPTULUI _____ 29

<i>Secțiunea 1. Originea și apariția dreptului</i>	29
<i>Secțiunea 2. Primele legiuri</i>	33
2.1. Codul lui Hammurabi	33
2.2. Codul lui Manu	33
2.3. Codul lui Mu	34
2.4. Primele legiuri în Europa	34
<i>Secțiunea 3. Accepțiunile noțiunii de „drept”</i>	36
3.1. Drept obiectiv și drept subiectiv	36
3.2. Dreptul pozitiv	37
3.3. Alte accepțiuni	37
3.4. Realitatea juridică	38
<i>Secțiunea 4. Configurarea (determinarea) dreptului</i>	39
4.1. Mediul (cadrul) natural	39
4.2. Cadrul social-economic	40
4.3. Cadrul istoric, etnic, național	40
4.4. Cadrul politic	40
4.5. Cadrul cultural-ideologic	43
4.6. Factorul internațional	43
4.7. Factorul uman	43

<i>Secțiunea 5. Esența, conținutul și forma dreptului</i>	44
5.1. Esența dreptului	44
5.2. Conținutul dreptului	45
5.3. Forma dreptului	46
<i>Secțiunea 6. Sistemul dreptului</i>	47
6.1. Noțiunea de „sistem al dreptului”	47
6.2. Diviziunile generale ale dreptului	48
6.3. Ramurile dreptului românesc actual	51
<i>Secțiunea 7. Definiția dreptului</i>	54
CAPITOLUL II. TIPOLOGIA DREPTULUI	58
<i>Secțiunea 1. Considerații introductive</i>	58
1.1. Metoda tipologică în clasificarea dreptului	58
1.2. Evoluția dreptului spre formarea marilor tipuri și familii de drept	59
1.3. Clasificări ale marilor tipuri și familii de drept	61
<i>Secțiunea 2. Familia de drept romano-germanică</i>	64
2.1. Considerații preliminare	64
2.2. Dreptul francez	65
2.3. Sistemul germano-elvețian	67
2.4. Sistemul juridic al țărilor nordice	69
2.5. Locul dreptului românesc în familia de drept romano-germanică	71
<i>Secțiunea 3. Familia de drept anglo-saxonă</i>	75
3.1. Particularitățile dreptului englez	75
3.2. Instituțiile specifice „common-law”-ului	76
3.3. Dreptul Statelor Unite ale Americii	79
<i>Secțiunea 4. Familii și tipuri de drept tradiționale și religioase</i>	83
4.1. Familia dreptului islamic (musulman)	83
4.2. Familia dreptului indian	86
4.3. Dreptul rabinic și cel israelian	88
4.4. Alte sisteme juridice tradiționale	89
4.4.1. Dreptul japonez tradițional	89
4.4.2. Dreptul african cutumiar	90
<i>Secțiunea 5. Dreptul Uniunii Europene – o tipologie juridică nouă</i>	91
CAPITOLUL III. NORMATIVITATEA SOCIALĂ	93
<i>Secțiunea 1. Norma socială</i>	93
<i>Secțiunea 2. Normele obișnuiești (ale obiceiului)</i>	94
<i>Secțiunea 3. Normele morale. Raportul dintre morală și drept</i>	96
<i>Secțiunea 4. Normele tehnice</i>	101
<i>Secțiunea 5. Normele de conviețuire</i>	101
<i>Secțiunea 6. Normele organizațiilor sociale nestatale (neguvernamentale)</i>	102

CAPITOLUL IV. PRINCIPIILE ȘI FUNCȚIILE DREPTULUI	104
<i>Secțiunea 1. Principiile dreptului</i>	104
1.1. Considerații generale	104
1.2. Principiile fundamentale ale dreptului	106
1.2.1. Principiul legalității	108
1.2.2. Principiul libertății	108
1.2.3. Principiul egalității	109
1.2.4. Principiul echității	109
1.2.5. Principiul justiției	110
1.2.6. Principiul responsabilității	112
1.2.7. Principiul pluralismului politic	113
1.2.8. Principiul separației puterilor în stat	113
1.3. Principii ale ramurilor de drept	113
1.3.1. Principiile dreptului civil	114
1.3.2. Principiile dreptului penal și procesual penal	114
1.3.3. Principiile dreptului Uniunii Europene	115
1.3.4. Principiile dreptului internațional	116
<i>Secțiunea 2. Funcțiile dreptului</i>	117
2.1. Considerații generale cu privire la noțiunea de „funcții ale dreptului”	117
2.2. Funcția de instituționalizare sau formalizare juridică a organizării social-politice a societății	119
2.3. Funcția de conservare, apărare și garantare a valorilor fundamentale ale societății	120
2.4. Funcția de conducere a societății	121
2.5. Funcția normativă	121
<i>Secțiunea 3. Disfuncțiile dreptului</i>	122
CAPITOLUL V. IZVOARELE DREPTULUI	125
<i>Secțiunea 1. Conceptul de izvor de drept</i>	125
<i>Secțiunea 2. Izvoarele formale ale dreptului</i>	127
2.1. Obiceiul juridic (cutuma)	127
2.1.1. Repere de ordin istoric	128
2.1.2. Obiceiul juridic în dreptul românesc	130
2.2. Practica judecătorească (jurisprudența) și precedentul judiciar	131
2.3. Este doctrina juridică izvor de drept?	139
2.4. Contractul normativ	141
2.5. Actul juridic normativ – principalul izvor de drept	141

TITLUL II. NORMA JURIDICĂ	147
CAPITOLUL I. CONCEPTUL DE „NORMĂ JURIDICĂ”	150
<i>Secțiunea 1. Definiția și trăsăturile normei juridice</i>	<i>150</i>
1.1. Definiția normei juridice	150
1.2. Trăsăturile normei juridice	150
1.2.1. Norma juridică are caracter general	150
1.2.2. Norma juridică are caracter impersonal	151
1.2.3. Norma juridică are caracter tipic	152
1.2.4. Norma juridică implică un raport intersubiectiv	152
1.2.5. Norma juridică are caracter obligatoriu	153
1.2.6. Alte trăsături ale normei juridice	154
<i>Secțiunea 2. Structura normei juridice</i>	<i>155</i>
2.1. Structura internă sau logico-juridică	155
2.1.1. Ipoteza	155
2.1.2. Dispoziția	156
2.1.3. Sancțiunea	157
2.1.4. Norme-principii, norme-definiții, norme-sarcini, norme-clasificări, norme-divizări	161
2.2. Structura externă sau tehnico-legislativă a normei juridice	163
<i>Secțiunea 3. Clasificarea normelor juridice</i>	<i>164</i>
CAPITOLUL II. APLICAREA NORMEI JURIDICE	170
<i>Secțiunea 1. Despre validitatea normei juridice</i>	<i>170</i>
1.1. Validitatea normei juridice în concepția lui Georg Henrik von Wright	170
1.2. Validitatea normei în gândirea juridică	173
<i>Secțiunea 2. Aplicarea normei juridice în timp</i>	<i>183</i>
2.1. Intrarea în vigoare a normei juridice	183
2.2. Perioada de activitate a normei juridice. Principiul neretroactivității. Principiul neultraactivității	186
2.2.1. Principiul neretroactivității	186
2.2.2. Principiul neultraactivității normelor juridice (legii)	189
2.3. Leșirea din vigoare a normei juridice	190
<i>Secțiunea 3. Aplicarea normei juridice în spațiu</i>	<i>193</i>
3.1. Principiul teritorialității normei juridice	194
3.2. Excepția de la principiul teritorialității normei juridice	194
<i>Secțiunea 4. Aplicarea normei juridice asupra persoanelor</i>	<i>196</i>
4.1. Principiul personalității normei juridice	196
4.2. Personalul misiunilor diplomatice și consulare	196
4.3. Regimul străinilor în România	198
4.3.1. Cadrul legislativ și principalele definiții incidente	198
4.3.2. Drepturile și obligațiile străinilor în România	199

CAPITOLUL III. INTERPRETAREA NORMELOR JURIDICE	201
<i>Secțiunea 1. Noțiunea, necesitatea, principiile și formele interpretării normelor juridice</i>	
<i>interpretării normelor juridice</i>	201
1.1. Noțiunea și necesitatea interpretării normelor juridice	201
1.2. Principiile interpretării normelor juridice	218
1.3. Formele interpretării normelor juridice	222
1.3.1. Interpretarea oficială (obligatorie)	223
1.3.2. Interpretarea neoficială (sau doctrinară)	226
<i>Secțiunea 2. Metodele interpretării normelor juridice</i>	226
2.1. Metoda gramaticală	227
2.2. Metoda istorică	228
2.3. Metoda sistematică	228
2.4. Metoda logică	229
2.5. Metoda teleologică (sau după scop)	232
<i>Secțiunea 3. Analogia în drept. Analogia legii și analogia dreptului</i>	233
<i>Secțiunea 4. Litera și spiritul legii. Abuzul de drept și fraudă la lege</i>	234
4.1. Litera și spiritul legii	234
4.2. Abuzul de drept	235
4.3. Fraudă la lege	235
<i>Secțiunea 5. Rezultatele interpretării normelor juridice</i>	236
5.1. Interpretarea literală	236
5.2. Interpretarea extensivă	237
5.3. Interpretarea restrictivă	238
TITLUL III. ACTUL JURIDIC	239
CAPITOLUL I. ACTUL JURIDIC NORMATIV	240
<i>Secțiunea 1. Elaborarea actelor juridice normative</i>	240
1.1. Tehnica juridică și tehnica legislativă	240
1.1.1. Tehnica juridică	240
1.1.2. Tehnica legislativă	244
1.2. Principiile elaborării actelor juridice normative	248
1.2.1. Principiul fundamentării științifice a activității de elaborare a actelor normative	249
1.2.2. Principiul asigurării unui raport firesc între dinamica și statica dreptului	251
1.2.3. Principiul corelării sistemului actelor normative	252
1.2.4. Principiul accesibilității și economiei de mijloace în elaborarea normativă	263
1.3. Etapele procesului de legiferare	297

<i>Secțiunea 2. Părțile constitutive și elementele de structură internă</i>	
<i>ale actului juridic normativ</i>	300
2.1. Părțile constitutive ale actului juridic normativ	300
2.1.1. Titlul actului juridic normativ	301
2.1.2. Preambulul	302
2.1.3. Formula introductivă	303
2.1.4. Partea dispozitivă	304
2.1.5. Formula de atestare a autenticității actului normativ	306
2.1.6. Semnătura reprezentantului legal al emitentului	307
2.1.7. Numărul și data actului normativ	308
2.1.8. Anexele	308
2.2. Elementele de structură internă ale actului juridic normativ	309
2.2.1. Articolul	309
2.2.2. Alineatul	310
<i>Secțiunea 3. Procedee tehnice de entropie și creație în legiferare</i>	
<i>(evenimentele legislative)</i>	312
3.1. Abrogarea	312
3.2. Modificarea	314
3.3. Completarea	315
3.4. Republicarea	316
3.5. Derogarea	316
3.6. Suspendarea	317
3.7. Rectificarea	318
<i>Secțiunea 4. Sistematizarea actelor normative</i>	318
<i>Secțiunea 5. Consiliul Legislativ – organ specializat de elaborare</i>	
<i>și coordonare legislativă</i>	320
CAPITOLUL II. ACTUL JURIDIC INDIVIDUAL	324
<i>Secțiunea 1. Conceptul realizării dreptului</i>	324
1.1. Considerații generale	324
1.2. Formele realizării dreptului	326
<i>Secțiunea 2. Actul de aplicare a dreptului</i>	330
2.1. Noțiunea și trăsăturile actului de aplicare a dreptului	330
2.2. Etapele procesului de aplicare a dreptului	331
TITLUL IV. RAPORTUL JURIDIC	335
CAPITOLUL I. CONCEPTUL DE „RAPORT JURIDIC”	335
<i>Secțiunea 1. Definiția raportului juridic</i>	335
<i>Secțiunea 2. Trăsăturile raportului juridic</i>	337
2.1. Raportul juridic este un raport social	337
2.2. Raportul juridic este un raport de suprastructură	339
2.3. Raportul juridic are caracter volițional	340

2.4. Raportul juridic este un raport valoric (de promovare și apărare a valorilor sociale) _____	341
2.5. Raportul juridic este o categorie istorică _____	343
2.6. Raportul juridic are caracter normativ _____	343
CAPITOLUL II. PREMISELE APARIȚIEI RAPORTULUI JURIDIC _____	345
<i>Secțiunea 1. Norma juridică – premisă fundamentală a nașterii unui raport juridic _____</i>	<i>345</i>
<i>Secțiunea 2. Subiectele raportului juridic – premisă generală a apariției raportului juridic _____</i>	<i>346</i>
2.1. Noțiunea de subiect al raportului juridic _____	346
2.2. Capacitatea juridică – premisă a calității de subiect de drept ____	348
2.2.1. Noțiune _____	348
2.2.2. Capacitatea juridică de folosință _____	350
2.2.3. Capacitatea juridică de exercițiu _____	352
2.3. Clasificarea subiectelor raporturilor juridice _____	354
<i>Secțiunea 3. Faptul juridic – premisă concretă a apariției sau a stingerii unui raport juridic _____</i>	<i>357</i>
CAPITOLUL III. CONȚINUTUL RAPORTULUI JURIDIC _____	359
<i>Secțiunea 1. Dreptul subiectiv _____</i>	<i>359</i>
1.1. Noțiunea de „drept subiectiv” _____	359
1.2. Clasificarea drepturilor subiective _____	362
<i>Secțiunea 2. Obligația juridică _____</i>	<i>362</i>
TITLUL V. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ _____	365
CAPITOLUL I. CONCEPTUL DE RĂSPUNDERE JURIDICĂ _____	365
<i>Secțiunea 1. Noțiunea de răspundere juridică _____</i>	<i>365</i>
<i>Secțiunea 2. Formele (felurile) răspunderii juridice _____</i>	<i>368</i>
2.1. Răspunderea disciplinară _____	369
2.2. Răspunderea administrativă _____	369
2.3. Răspunderea civilă _____	371
2.4. Răspunderea penală _____	371
<i>Secțiunea 3. Condițiile angajării răspunderii juridice _____</i>	<i>373</i>
3.1. Conduita ilicită _____	373
3.2. Rezultatul conduitei ilicite _____	373
3.3. Legătura causală (raportul de cauzalitate) între conduita ilicită și rezultatul acesteia _____	373
3.4. Vinovăția făptuitorului _____	374
3.5. Inexistența unor împrejurări sau cauze care înlătură, în principiu, răspunderea juridică _____	375

CAPITOLUL II. RESPONSABILITATE SOCIALĂ – RĂSPUNDERE JURIDICĂ	376
<i>Secțiunea 1. Responsabilitate – răspundere (terminologie)</i>	376
<i>Secțiunea 2. Responsabilitatea socială și răspunderea socială</i>	377
2.1. Responsabilitatea și răspunderea în doctrina sociologică	377
2.2. Responsabilitatea și răspunderea: asemănări, deosebiri, interferențe	381
TITLUL VI. PRINCIPALELE ȘCOLI ȘI CURENTE ÎN GÂNDIREA JURIDICĂ	385
CAPITOLUL I. CURENTUL DREPTULUI NATURAL	386
<i>Secțiunea 1. Considerațiuni introductive</i>	386
<i>Secțiunea 2. Apariția dreptului natural</i>	389
2.1. Gândirea greacă antică	389
2.2. Școala stoică despre dreptul natural	391
2.3. Dreptul natural în concepția romanilor	392
<i>Secțiunea 3. Dreptul natural în perioada Evului Mediu</i>	394
3.1. Sfântul Augustin	395
3.2. Toma d'Aquino	395
<i>Secțiunea 4. Dreptul natural în concepția sofștilor</i>	398
<i>Secțiunea 5. Doctrina contractualistă privind dreptul natural</i>	400
5.1. Hugo Grotius – întemeietorul Școlii dreptului natural	400
5.2. Samuel Pufendorf – continuator de seamă a lui Grotius	404
5.3. Thomas Hobbes	409
5.4. John Locke	410
<i>Secțiunea 6. Teoria modernă a dreptului natural</i>	411
6.1. Benedict Spinoza	411
6.2. Charles Montesquieu	413
6.3. Jean-Jacques Rousseau	414
6.4. Immanuel Kant	417
6.5. Gândirea iusnaturalistă postkantiană	418
6.6. Alte concepții despre dreptul natural	420
<i>Secțiunea 7. Gândirea juridică românească privind dreptul natural</i>	423
<i>Secțiunea 8. Principiile și caracterele dreptului natural</i>	425
8.1. Principiile dreptului natural	425
8.2. Trăsăturile dreptului natural	426
<i>Secțiunea 9. Critica Curentului dreptului natural</i>	429
<i>Secțiunea 10. Renașterea dreptului natural. Neonaturalismul (Neo-individualismul)</i>	435
<i>Secțiunea 11. Dreptul natural: istorie – prezent – perspective</i>	444
11.1. Dreptul natural de-a lungul istoriei	444
11.2. Dreptul natural în contemporaneitate	446

CAPITOLUL II. ȘCOALA ISTORICĂ A DREPTULUI	450
<i>Secțiunea 1. Originea Școlii istorice a dreptului</i>	450
1.1. Gândirea juridică premergătoare apariției Școlii istorice.	
Precursori și inspiratori	450
1.2. Apariția Școlii istorice a dreptului	455
1.3. Concepția dezvoltată de Școala istorică	456
<i>Secțiunea 2. Doctrina Școlii istorice a dreptului</i>	458
2.1. Principalele teze ale Școlii istorice	458
<i>Secțiunea 3. Privire critică asupra Școlii istorice a dreptului</i>	466
CAPITOLUL III. UTILITARISMUL JURIDIC	476
<i>Secțiunea 1. Originea utilitarismului juridic</i>	476
<i>Secțiunea 2. Întemeietorii utilitarismului juridic</i>	478
2.1. Thomas Hobbes	478
2.2. Helvetius	478
2.3. Jeremy Bentham	479
2.4. John Stuart Mill	481
2.5. Charles Darwin	483
2.6. Herbert Spencer	484
2.7. Rudolf von Jhering	486
<i>Secțiunea 3. Utilitarismul – din perspectiva filosofiei politice</i>	489
3.1. Principalele teze ale utilitarismului juridic (rezumat)	489
3.2. Privire critică asupra utilitarismului juridic	492
CAPITOLUL IV. POZITIVISMUL JURIDIC	494
<i>Secțiunea 1. Începuturile pozitivismului juridic</i>	494
<i>Secțiunea 2. Auguste Comte – întemeietorul pozitivismului juridic</i>	496
<i>Secțiunea 3. Școala exegezei textelor</i>	498
<i>Secțiunea 4. Pozitivismul analitic</i>	500
<i>Secțiunea 5. Pragmatismul și realismul juridic american</i>	503
5.1. Pragmatismul juridic	503
5.2. Realismul juridic american	506
<i>Secțiunea 6. Realismul juridic scandinav</i>	509
CAPITOLUL V. ALTE ȘCOLI ȘI CURENTE DE GÂNDIRE JURIDICĂ	511
<i>Secțiunea 1. Teoria dreptului obiectiv (pseudopozitivismul)</i>	511
<i>Secțiunea 2. Normativismul (teoria pură a dreptului)</i>	514
<i>Secțiunea 3. Sociologismul juridic</i>	518
3.1. Emile Durkheim	518
3.2. Lucien Lévy-Brühl	520

3.3. Max Weber	521
3.4. Eugen Ehrlich	522
3.5. Jean Carbonnier	523
ADAGII, EXPRESII ȘI LOCUȚIUNI LATINE ÎN DREPTUL ROMÂNESC	525
BIBLIOGRAFIE	553